

АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИ ВА МАФКУРАВИЙ ҲИМОЯ

Жумаева Шахло Суюновна

Иқтисодиёт ва педагогика университети НТМ катта ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада ахборот хуружларидан муайян кучлар, марказлар томонидан ўз манфаатларини ғоявий ва мафкуравий жихатдан таъминлаш ва ғаразли мақсадларини амалга ошириш бугун бошқа давлатлар халқини, айниқса, ёшларни чалғитиш, уларнинг маънавияти ва ахлоқига ёт, ғайриинсоний ғоялар ва ахлоқсиз турмуш тарзини сингдиришга йўналтирилган усул ва технологиялар таҳлил қилинади.

Таянч сўзлар: ахборот хавфсизлиги, ахборот эркинлиги, ахборот хуружлари, кибертерроризм миллий ва диний адоват, терроризм.

ABSTRACT

This article analyzes the methods and technologies used by individual forces and centers to ensure their interests from an ideological and ideological point of view and to realize their malicious goals, to mislead the population of other countries, especially young people, to introduce inhumane ideas and immoral lifestyles that are alien their spirituality and morality.

Key words: information security, svoboda informatsii, information attack, cyberterrorism, national and religious hatred, terrorism.

КИРИШ

Ахборот хавфсизлиги – дунё тақдирига дахлдор бўлган глобал масалалардан биридир. Ахборот олиш, уни ишлаш, сақлаш ва тарқатиш технологияси тасаввур қилиб бўлмайдиган даражада тараққий этиб, компьютерларнинг сўнгги авлоди сонияда икки миллиардгача вазифани бажара олади. Бу эса ер юзининг хохлаган нуқтасидаги одам билан сониялар ичида учрашиш, муаммоларни хал қилиш ва ахборот тарқатиш, олиш имконини бермокда.

Ҳўш, ахборот хавфсизлиги нима? Ўзбекистон Республикасининг “Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»ги қонунига мувофиқ “субъектларнинг ахборотни яратиш, қайта ишлаш ва ундан фойдаланиш билан боғлиқ фаолият соҳаси — ахборот соҳасидир”^[1], ҳамда “ахборотни муҳофаза

этиш — ахборот борасидаги хавфсизликка тахдидларнинг олдини олиш ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш чора-тадбирлари”[2].

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Америка хавфсизлик ва разведка институти илмий ходими Бэрри Колин томонидан илмий таомилга киритилган “Кибертерроризм” атамаси бугунги кунда амалдаги ахборот хуружини ифода этувчи тушунчага айланди.

Компьютер усталари – хакерлар томонидан дунё банкларидан миллионлаб пулларнинг ўғирланиши янгилик бўлмай қолди. Орқасида маълум кучлар, хомийлари бўлган хакерлар бугун бутун бошли мамлакатлар харбий, мудофаа ва хавфсизлик хизматлари компьютер тизимига кириб бораётгани, хужумлар уюштираётгани хавфли тус олмоқда. Мамлакатлар махфий маълумотларининг ёвуз кучлар қўлига тушиб қолиши нима оқибатларга олиб келишини айтмаса ҳам бўлади. Ахборот хуружлари туфайли мамлакатлар миллиардлаб маблағларини йўқотишмоқда.

Ахборот хуружларидан муайян кучлар, марказлар томонидан ўз манфаатларини ғоявий ва мафкуравий жихатдан таъминлаш ва ғаразли мақсадларини амалга ошириш бугун бошқа давлатлар халқини, айниқса, ёшларни чалғитиш, уларнинг маънавияти ва ахлоқига ёт, ғайриинсоний ғоялар ва ахлоқсиз турмуш тарзини сингдиришга йўналтирилган усул ва технологиялар қўлланилмоқда.

Бугунги кунга келиб, баъзи Ғарб мамлакатларида маънавий бузгунчилик, наркомания, никоҳсиз турмуш, оммавий беҳаёликлар, рок музыка ва клипларда, фильмларда, турли ахборот воситаларида кенг тарғиб қилинмоқдаки, ахборот хуружлари глобал ахамият касб этаётган ва “чегарасизлик” шароитида ушбу жараён тобора чуқурлашиб, дахшатли тус олмоқда.

НАТИЖАЛАР

Ахборот хавфсизлиги биргина давлат билан боғлиқ муаммо эмас. Аксинча, у глобал хусусиятга эга. Масалан, бирор мамлакатда ишсизлик авж олса, янги иш ўринлари яратиш, корхоналар очиш билан бошқа давлатларнинг иштирокисиз ҳам уни бартараф этиш мумкин. Бироқ "кўпга келган тўй" — ахборот хавфсизлиги масаласини халқаро ҳамжамият ёрдами ва иштирокисиз ҳал этиб бўлмайди. Мазкур муаммога иккинчи даражали масала сифатида қараш яхши оқибатларга олиб келмайди. Аксарият олимлар неча ўн йиллар давомида дунёни зир титратган собиқ Совет Иттифоқининг парчалани кетишига ҳам айнан ахборот майдонида кечган жанглар сабабдир, дея эътироф этишади. Маълумки, коммунистик партия ҳукмронлиги даврида сохта ғояларни тарғиб-ташвиқ этиш, шу йўл билан омма онгини чалғитишга зўр берилган. Ўзини дохий санаган партия етакчилари ахборот курашининг муҳим шарти — халққа холис ва

ҳаққоний ахборот беришни назарписанд этмаган, бу билан эса инсоннинг эркин ахборот олиш ҳуқуқини поймол қилган эди. Ахборот урушининг асосий тамойиллари эътиборга олинмагани СССРга қарши мафкуравий кураш олиб бораётган Ғарб учун айтиш мумкин бўлди. Аслида Ғарб мамлакатлари ҳам ахборот курашида у қадар кучли тактикага эга бўлмаган. Уларга партия пешволари томонидан алданган совет халқи эркин сўз эшитишга ташна экани бағоят қўл келди. Бирёқлама мақтов ва уйдирмалардан зада бўлган аҳоли Ғарбнинг молиявий кўмагида ташкил этилган оммавий ахборот воситалари тарқатган танқидий хабарларни мутлақ ҳақиқат ўлароқ қабул қилди. Шу тариқа омма онгига кучли руҳий таъсир кўрсатилди. "Бахтлар водийси"да яшаган халқнинг фикр-қарашлари ўзгарди. Кейинроққа бориб эса дунё харитасидан "СССР" деган давлат йўқ бўлди.

Албатта, ахборот майдонида кечадиган кураш усуллари бугун ўзгарган. Агар дунё икки қутбдан иборат бўлган даврда телевидение асосий мафкуравий таъсир воситаси саналган бўлса, янги юз йилликда Интернет муҳим ахборот қуролига айланди. Ғоявий полигонларда кечаётган шафқатсиз кураш Интернет саҳифаларига кўчди. Хозирги вақтда жаҳон саноатида трансмиллий корпорацияларнинг мавқеи кескин ошгани кузатиляпти. Таҳлилларга қараганда, бугун беш юзта трансмиллий корпорация дунё миқёсидаги ташқи савдонинг 65 фоизи, янги ихтиролар учун олинаётган патентлар ва лицензияларнинг 80 фоизига эгаллик қилмоқда.

МУҲОКАМА

Бу ҳолат яъни ривожланаётган давлатларнинг техник жиҳатдан ортда қолаётгани, кескин фарқланиши муаммони янада чуқурлаштирмоқда. Хавотирли томони, асосан ёшлар онгини забт этиш учун кечаётган бир пайтда

мафкуравий курашларда бомбалар, қирувчи самолётлардан ҳам кўра хатарлироқ қурол — ахборот ишга солинмоқда. Мустақил давлат сифатида жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрнини топган Ўзбекистон учун ҳам ахборот хавфсизлиги муаммоси бегона эмас. Мамлакатимиз бой табиий захираларга эга экани, ғоят қулай стратегик ҳудудда жойлашгани, аҳолининг, хусусан, ёшларнинг юксак интеллектуал салоҳият соҳиби экани дунёга ҳукмронлик даъвосидаги давлатлар эътиборини тортмоқда.

Ахборот хавфсизлиги жамият ва давлатнинг ахборот борасидаги хавфсизлигини таъминланиши муҳимдир. "Жамиятнинг ахборот борасидаги хавфсизлигига қуйидаги йўллар билан эришилади:

-демократик фуқаролик жамияти асослари ривожлантирилишини, оммавий ахборот эркинлигини таъминлаш;

-қонунга хилоф равишда ижтимоий онгга ахборот воситасида руҳий таъсир кўрсатишга, уни чалғитишга йўл қўймаслик;

-жамиятнинг маънавий, маданий ва тарихий бойликларини, мамлакатнинг илмий ва илмий-техникавий салоҳиятини асраш ҳамда ривожлантириш;

-миллий ўзликни англашни издан чиқаришга, жамиятни тарихий ва миллий анъаналар ҳамда урф-одатлардан узоқлаштиришга, ижтимоий-сиёсий вазиятни беқарорлаштиришга, миллатлараро ва конфессиялараро тотувликни бузишга қаратилган ахборот экспансиясига қарши ҳаракат тизимини барпо этиш” [3].

Давлатнинг ахборот борасидаги хавфсизлиги қуйидаги йўллар билан таъминланади:

-ахборот соҳасидаги хавфсизликка таҳдидларга қарши ҳаракатлар юзасидан иқтисодий, сиёсий, ташкилий ва бошқа тусдаги чора-тадбирларни амалга ошириш;

-давлат сирларини сақлаш ва давлат ахборот ресурсларини улардан рухсатсиз тарзда фойдаланилишидан муҳофаза қилиш;

-Ўзбекистон Республикасининг жаҳон ахборот маконига ва замонавий телекоммуникациялар тизимларига интеграциялашуви;

Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини зўрлик билан ўзгартиришга, ҳудудий яхлитлигини, суверенитетини бузишга, ҳокимиятни босиб олишга ёки қонуний равишда сайлаб қўйилган ёхуд тайинланган ҳокимият вакиллари ҳокимиятдан четлатишга ва давлат тузумига қарши бошқача тажовуз қилишга очиқдан-очиқ даъват этишни ўз ичига олган ахборот тарқатилишидан ҳимоя қилиш;

-урушни ва зўравонликни, шафқатсизликни тарғиб қилишни, ижтимоий, миллий, ирқий ва диний адоват уйғотишга қаратилган, терроризм ва диний экстремизм ғояларини ёйишни ўз ичига олган ахборот тарқатилишига қарши ҳаракатлар қилиш” [4].

Халқаро майдонда кечаётган мафкуравий курашларни таҳлил этиб айтиш мумкинки, ахборот қуролларини қўллаш стратегияси фақат ҳужумкор табиатга эга. Боз устига, курашнинг кўққисдан, огоҳлантиришсиз бошланиши ва кўпинча яширин тарзда давом этиши ҳар сония ҳушёр бўлишга ундайди. Масаланинг яна бир чигал томони шуки, уммон сувини тўғон билан тўсиб бўлмагани каби дунё миқёсида тарқатилаётган ахборот оқимини ҳам чекловлар билан тўхтатишнинг иложи йўқ. Хўш, ана шундай шиддатли кураш шароитида миллий барқарорликни мустаҳкамлаш, ахборот хавфсиз-лигини таъмин этиш учун нима қилиш керак? Мафкуравий муҳорабалар чоғида халоскор куч сифатида нимага таянса бўлади?

Цивилизация тарихини мана бундай ифодалаш мумкин: "Қанча кўп билсанг, шунча қудратлисан", деб ёзади француз адиби Эдмунт Абу. Дарҳақиқат, дунё ахборот майдонида кечаётган шафқатсиз курашлардан омон чиқиш, миллатнинг ўзлигини сақлаб қолиш, халқаро миқёсда мамлакат нуфузини мустаҳкам тутиш учун кучли билим, юксак интеллектуал салоҳият зарур. Агар миллат ёшлари қанча кўп билимга эга бўлса, ташқи хатарлардан хавотирланмаса ҳам бўлади. Юксак билим бунёдкор ва халоскор куч ўлароқ миллатни ёруғ келажакка етаклайди.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб айтганда ахборот хуружлари авж олаётган шароитда халқимиз, ёшларимизни мафкуравий хуружлардан химоя қилиш учун мафкуравий иммунитетни шакллантириш зарур. Уларни кучли, билимли, интеллектуал салоҳиятли, замонавий ахборот технологияларини бошқарадиган, ундан самарали фойдалана оладиган қилиб тарбиялаш лозим.

Глобаллашув жараёнида, ахборот хуружи шароитидаги муҳим муаммолар: яъни ахборот хуружи тобора авж олиб бораётган, яқка тартибда ҳар бир фуқаро онгига кучли таъсир ўтказаятган, кенг миқёсда олганда, жамият тараққиётида ва миллат тақдирини ҳал қилишга қодир бўлган, глобал миқёсда эса бутун инсоният ҳаётини қафолатлайдиган, унинг тараққиёти ёки таназзулини белгилайдиган тифиз ахборот тизимини бошқариш, тартибга солиш, ундан фойдаланиш меъёрларини ишлаб чиқиш зарур.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

- [1] Ўзбекистон Республикасининг "Ахборот эркинлиги принциплари ва қафолатлари тўғрисидаги" қонуни. 12.12.2002 й. 3-модда.
- [2] Ўзбекистон Республикасининг "Ахборот эркинлиги принциплари ва қафолатлари тўғрисидаги" қонуни. 12.12.2002 й. 3-модда.
- [3] С. Ходжаев. Ахборот хавфсизлиги тушунчаси. Республиканский семинар: "Информационная безопасность в сфере связи, информатизации и телекоммуникационных технологий. Проблемы и пути их решения". Сборник тезисов и докладов. Государственный комитет связи, информатизации и телекоммуникационных технологий РУз. ГУП "UNICON.UZ". Центр научно-технических и маркетинговых исследований. Т., 29.10.2013. 2-4 бетлар.
- [4] Ўша ерда. 3-бет.